ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Қўқон шахри

2024 йил 14 февраль

Кўқон туманлараро иқтисодий суди, судья Ж.Эргашевнинг раислигида, судья ёрдамчиси Д.Маматкуловнинг суд мажлиси котиблигида, Бувайда тумани Фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгашининг даъвогар "Юлдуз" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар «Prof tekst plyus» МЧЖдан 1.051.699.000 сўм асосий карз, 21.033.000 сўм жарима ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича юритилган ишни кенгаш вакили А.Мирзаев (ишончнома асосида), даъвогар рахбари Ў.Шакиров, жавобгар вакиллари Ш.Одилов, А.Муталов (ишончнома асосида)ларнинг иштирокида, суднинг биносида ўтказилган очик суд мажлисида кўриб чикиб, куйидагиларни

аниклади:

Бувайда тумани Фермер, дехқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши "Юлдуз" фермер хўжалиги (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, «Prof tekst plyus» МЧЖ (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади)дан 1.051.699.000 сўм асосий қарз, 21.033.000 сўм жарима ундиришни сўраган.

Бувайда тумани Фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кенгаши вакили суд мажлисида даъво аризасидаги талабни ичида даъвогарга берилган аванс харажатлари хисобга олинмаганлигини билдириб, даъвони кисман кувватлади.

Даъвогар вакили суд мажлисида берган тушунтиришида даъвони қисман қувватлаб, аванс маблағларини чегирган ҳолда асосий қарзнинг қолдиқ суммасини ундириб беришни сўраб, жарима ундириш ҳақидаги даъводан воз кечишини билдирди.

Жавобгар вакиллари суд мажлисида даъвога эътироз билдириб, даъвогарнинг ўзи юборган ҳисобварақ-фактурада пахта хом ашёсининг баҳоси шартномада назарда тутилганидан камроқ қийматда бўлганлигини, шунга қараб ҳисоб-китоб қилган ҳолда тўловларни амалга оширганлигини, жавобгар оғир моддий ҳолатдалигини ҳисобга олиб, даъво аризасини қаноатлантиришни рад қилишни сўради.

Суд ишдаги тўпланган хужжатларни ўрганиб, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, қуйидаги хулосага келди:

аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2023 йил 9 январда 170сонли "Пахта хом ашёси етиштириш ҳамда харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси" тузилган.

Унга кўра, даъвогар жавобгарга 2023 йил учун 101,6 тонна пахта хом ашёсини етказиб бериши, жавобгар эса уни қабул қилиб олиши ва шартномада назарда тутилган ҳақини тўлаши лозим бўлган.

Шу асосда, даъвогар жавобгарга пахта хом ашёси етказиб берган. Тарафлар ўртасида тасдикланган хисоб-варак фактураларда 1 кг. пахта хом ашёсининг бахоси шартномада назарда тутилган баходан кам микдорда қайд этилган. Жавобгар ушбу ҳисобварақ-фактуралардаги суммадан келиб чиқиб, даъвогар билан ҳисоб-китоб қилган.

Шартноманинг 4.1-бандига кўра, даъвогар томонидан жавобгарга етиштириб бериладиган пахта хом ашёсининг дастлабки молиялаштириш учун хисоб-китоб бахоси 1 тонна учун 8.300.000 сўмни ташкил этиши, ушбу нарх 2023 йил хосили пахта хом ашёсига нисбатан тавсия қилинган нархдан кам бўлмаслиги лозимлиги, шартноманинг молиялаштириш учун умумий суммаси 843.800.000 сўмни ташкил этиши назарда тутилган.

Шартноманинг 4.5-бандида якуний хисоб-китоблар пахта топшириш якунлангандан кейин жавобгар томонидан даъвогарга берилган аванс маблағлари, йиғим-терим учун ўтказилган пуллар чегириб ташланиб, махсулотни транспортда ташиш ва тушириш харажатлари ҳам белгиланган нормалар ва меъёрий тарифлар доирасида ҳисоб-китоб ҳосил йилининг 25 декабрига қадар 90 фоиз, кейинги йилнинг 25 январига қадар қолган 10 фоиз тўлиқ амалга оширилиши белгиланган.

Жавобгар ўзига етказиб берилган пахта ҳом ашёсининг ҳийматини шартномада назарда тутилганидан кам миҳдорда ҳисоблагани учун даъвогар олдида унинг 94.683.683,07 сўм ҳарздорлиги вужудга келган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 356-моддасининг биринчи қисмида шартномани бажарганлик учун тарафларнинг келишуви билан белгиланган баҳода ҳақ тўланиши белгиланган.

Жавобгар шартномага кўра, пахта хом ашёсининг ҳар бир тоннаси учун 8.300.000 сўмдан пул тўлаш мажбуриятини олган.

ФКнинг 236-моддасига мувофик, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конун хужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

Жавобгарнинг даъвогар олдида 94.683.683,07 сўм қарзи мавжудлиги ишдаги далиллар билан тасдиқланганлиги сабабли суд даъвонинг асосий қарзни ундириш ҳақидаги қисмини шу суммага қаноатлантиришни, даъвогарга аванс тариқасида қилинган ҳаражатлар даъво аризасида ҳисобга олинмаганлиги сабабли даъвонинг асосий қарзни ундириш ҳақидаги бошқа қисмларини суд асоссиз деб ҳисоблашни лозим топди.

Даъво аризасида жавобгардан 21.033.000 сўм жарима ундириш талаби хам қўйилган.

Даъвогар суд мажлисида даъвони жарима ундириш ҳақидаги қисмидан воз кечишини билдириб, судга бу ҳақда ариза тақдим этди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 107-моддасининг 8-бандига кўра, даъвогарнинг манфаатларини кўзлаб прокурор, давлат органи ва бошқа шахс томонидан тақдим этилган даъводан даъвогар воз кечган бўлса суд даъво аризасини кўрмасдан қолдиради.

Шу асосда, даъво аризасининг жарима ундириш ҳақидаги қисмини кўрмасдан қолдириш лозим бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси биринчи қисмида суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда юкланиши белгиланган.

Юқоридагиларга кўра, даъво аризасини қисман қаноатлантириш, жавобгардан даъвогар фойдасига 94.683.683,07 сўм асосий қарз ва 34.000 сўм почта харажати, жами 94.717.683,07 сўм ундириш, даъвонинг асосий қарзни ундириш ҳақидаги қолган қисмини қаноатлантиришни рад қилиш, даъвонинг 21.033.000 сўм жарима ундириш ҳақидаги қисмини кўрмасдан қолдириш, Кенгаш қонунчиликка кўра давлат божи тўловидан озод этилганини инобатга олиш, бюджетга жавобгардан 977.228,93 сўм давлат божи ундириш лозим бўлади.

Баён этилганларга кўра ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 176-179-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар «Prof tekst plyus» МЧЖдан:

- даъвогар "Юлдуз" фермер хўжалиги фойдасига 94.683.683,07 сўм асосий қарз ва 34.000 сўм почта харажати, жами 94.717.683,07 сўм;
 - бюджетга 1.893.673,67 сўм давлат божи ундирилсин.

Асосий қарзни ундириш ҳақидаги қолган даъво талабини қаноатлантириш рад қилинсин.

Даъвонинг 21.033.000 сўм жарима ундириш ҳақидаги қисми кўрмасдан қолдирилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарори устидан шу суд орҳали Фаргона вилоят судига бир ойлик муддатда апелляция, ҳал ҳилув ҳарори ҳонуний кучга кирган кундан бошлаб олти ой ичида кассация тартибида шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи

Ж. Эргашев

